

Verkennend natuuronderzoek locatie Meren- hoef te Maarssen

Onderzoek naar het voorkomen van beschermde natuurwaar-
den

Datum: 09-10-2014
Auteur: A. Tuitert
Opdrachtgever: Aveco de Bondt
Rapportnummer: AT/2014/09.10
Versie: Definitief V2

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor de locatie van het Leger des Heils aan de Merenhoef in Maarssen bestaan herontwikkelingsplannen. Een deel van de huidige bebouwing (restaurant en fietsenstallingen) wordt gesloopt en vervangen door nieuwbouw van een gezondheidscentrum met appartementen erboven, een nieuw restaurant en recreatieruimte, nieuwe appartementen, 14 grondgebonden woningen en nieuwe parkeerplaatsen. Deze herontwikkeling kan leiden tot effecten op beschermde soorten en/of natuurgebieden. In opdracht van Aveco de Bondt is derhalve een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd om de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden in beeld te brengen. Voorliggend rapport bevat de uitkomsten van het verkennend natuuronderzoek.

Figuur 1.1: Inrichtingsschets plangebied.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling verbodsbepalingen uit de wet- en regelgeving voor natuur worden overtreden ten aanzien van beschermde soorten of gebieden. Indien sprake is van effecten op beschermde soorten, dan is voor de ingreep mogelijk een ont-heffing vereist op grond van artikel 75 Flora- en faunawet. Indien sprake is van effecten op beschermde gebieden, dan is voor de ingreep mogelijk een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet vereist. Het verkennend natuuronderzoek kan tevens worden gebruikt voor de ruimtelijke onderbouwing in het kader van een bestemmingsplanwijz-i-ging en/of een omgevingsvergunning.

1.3 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied betreft een aantal gebouwen (restaurant, fietsenstallingen) op het terrein van het Leger des Heils aan de Merenhoef Maarssen inclusief de bestaande ver-hardingen (parkeerplaatsen), tuinen/plantsoenen en een deel van de grondwal langs de Doctor Plesmanlaan aan de oostzijde van het plangebied (zie figuur 1.3). De hoogbouw aan de zuidzijde van het gebied langs de Doctor Plesmanlaan blijft behouden en valt buiten het onderzoeksgebied. De oude(re) bomen die op het terrein staan worden zo veel mogelijk ingepast, maar zijn wel beoordeeld op geschiktheid voor beschermde soorten (Meermuizen, vogels).

Figuur 1: Onderzoeksgebied (rood omlijnd).

2 Wettelijk kader

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) regelt de bescherming van belangrijke natuurgebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten) in Nederland. Projecten, plannen of handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn op grond van artikel 19d Nb-wet verboden. Ook projecten, plannen of handelingen die buiten het Natura 2000-gebied plaatsvinden kunnen verboden zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden. Gedeputeerde Staten – of in uitzonderingsgevallen de minister van EZ – kunnen een vergunning verlenen voor activiteiten die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben. De vergunning wordt pas afgegeven nadat een zogenaamde 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en dat er geen significante verstoring van soorten optreedt.

2.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ffwet) voorziet sinds 1 april 2004 in bescherming van inheemse soorten planten en dieren. Naast bepalingen voor specifiek aangewezen soorten geldt krachtens art. 2 van de Ffwet de algemene zorgplicht voor alle in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Via deze wet wordt eenieder mede verantwoordelijk voor de zorg en bescherming van flora en fauna.

Voor de bij wet aangewezen soorten moeten activiteiten, ruimtelijke ingrepen en ruimtelijk gebruik worden getoetst aan de verbodsbepalingen uit de wet. Beschermde planten mogen niet worden geplukt of beschadigd (art. 8), beschermde dieren mogen niet worden gedood, verwond, gevangen, of verontrust (art. 9 en 10) en voortplantings- en vaste rust- of verblijfsplaatsen mogen niet worden beschadigd of verstoord (art. 11). Bovendien is het niet toegestaan beschermde soorten planten en dieren te vervoeren, of onder zich te hebben (art. 13). Wanneer als gevolg van activiteiten de effecten op beschermde soorten zodanig zijn dat daarmee deze bepalingen overtreden worden, dan dient daarvoor in bepaalde gevallen een ontheffing aangevraagd te worden.

In de Flora- en faunawet worden beschermde soorten ingedeeld in drie verschillende beschermingsniveaus:

Algemeen beschermde soorten

Voor algemeen beschermde soorten (tabel 1 Ffwet) geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht bij activiteiten die te maken hebben met ruimtelijke ingrepen of beheer, mits de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in gevaar komt. Bij andere activiteiten moet wel een ontheffing worden aangevraagd. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de algemene zorgplicht. Er zal altijd gezocht moeten worden naar manieren om de negatieve effecten te minimaliseren.

Overige beschermde soorten

Voor de iets zwaarder beschermde soorten (tabel 2 Ffwet) is voor ruimtelijke ingrepen wel een ontheffing vereist, tenzij er gewerkt wordt volgens een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode biedt organisaties de mogelijkheid om bepaalde beheersmaatregelen of ruimtelijke ontwikkelingen uit te voeren zonder telkens daarvoor een (afzonderlijke) ontheffing te moeten aanvragen. In dat geval geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Het toetsingscriterium voor ontheffingverlening van tabel 2-soorten is het criterium van de gunstige staat van instandhouding van de soort. Die mag niet in het geding komen.

Strikt beschermde soorten

De derde categorie zijn de strikt beschermde soorten (tabel 3 Ffwet). Ten aanzien van deze beschermde soorten geldt dat altijd een ontheffing van de verbodsbepalingen moet worden aangevraagd. De ontheffing wordt alleen verleend indien uit onderzoek blijkt dat er een bij wet genoemde dwingende reden aan het plan ten grondslag ligt, er geen andere bevredigende oplossing bestaat en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

Vogels

Vogels vormen een aparte categorie. Voor broedende vogels zijn er vrijwel geen ontheffingsmogelijkheden. Vogels zijn vooral kwetsbaar in hun broedperiode, daarom geldt in ieder geval dat in de buurt waar vogels broeden geen werkzaamheden mogen plaatsvinden in het broedseizoen (globaal van half maart tot begin augustus). Door het ministerie van EZ is een lijst opgesteld met vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn. Voor deze soorten geldt dat ze ook buiten het broedseizoen niet mogen worden verstoord of hun vaste rust- en verblijf mag worden aangetast.

2.3 Beleid ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau vastgesteld, waarin onder andere de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd. De EHS werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en is daarna opgenomen in de Nota Ruimte, welke inmiddels vervangen is door de Structuurvisie infrastructuur en ruimte (SVIR). Kaderstellende regels ten aanzien van o.a. de EHS zijn opgenomen in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Bij geplande ingrepen die binnen de EHS vallen moet het belang van de natuurbescherming worden afgewogen tegen andere belangen, indien de voorgenomen ingreep negatief uitwerkt op de aanwezige natuurwaarden. De kern van de afweging vormt het 'nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen dat schadelijke ingrepen **niet** zijn toegestaan, **tenzij** er andere belangen zijn die de ingreep rechtvaardigen. In dat geval zijn compenserende maatregelen voorgeschreven.

Het Rijk en de provincies hebben spelregels afgesproken over wat wel en niet kan omtrent de EHS. Ze hebben dit in overleg met gemeenten en maatschappelijke organisaties gedaan. De afspraken zijn de 'Spelregels EHS'.

Concrete beleidsregels ten aanzien van de EHS zijn opgenomen in de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 van de provincie Utrecht.

3 Bureauonderzoek

3.1 Werkwijze

Op basis van bestaande inventarisatiegegevens is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde gebieden en/of soorten in (de omgeving van) het plangebied. Hiervoor zijn o.a. verspreidingsatlassen gebruikt en digitale media als www.waarneming.nl, www.telmee.nl en de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD). Aan de hand van deze bureaustudie is een inschatting gemaakt van welke beschermde gebieden en/of soorten er mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen.

3.2 Natuurbeschermingswetgebieden

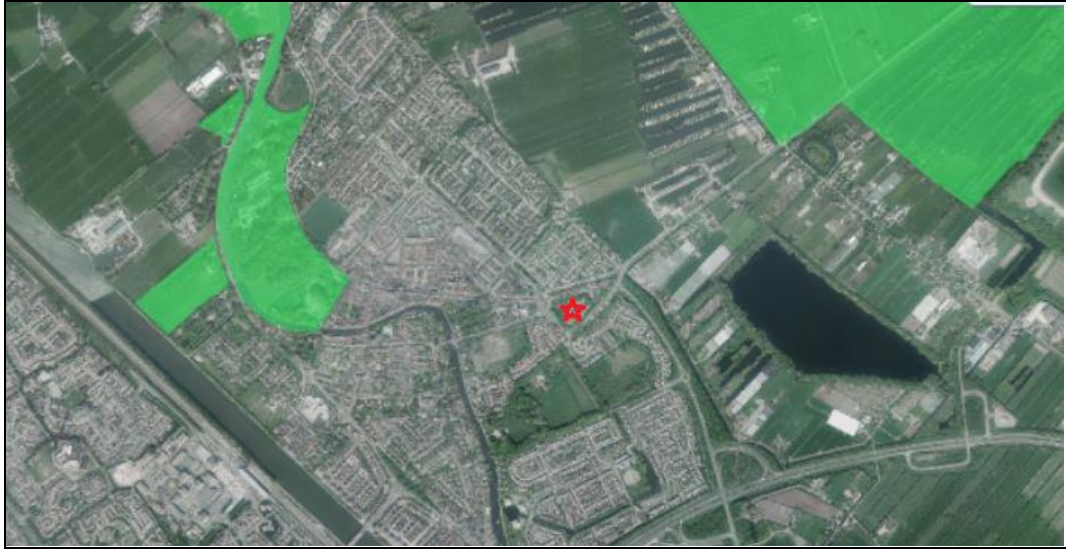
Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de begrenzing van een Natura 2000-gebied of een Beschermd natuurmonument. Het dichtstbijzijnde natuurbeschermingswetgebied is het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen op ca. 1 km afstand van het plangebied. Andere Natura 2000-gebieden en/of Beschermde natuurmonumenten liggen op nog grotere afstand van het plangebied. Gezien de relatief grote afstand van het plangebied tot het dichtstbijzijnde natuurbeschermingswetgebied, de beperkte effectafstand van de ingreep en de ligging van het plangebied in het stedelijk gebied van Maarssen, kan een aantasting van een Natuurbeschermingswetgebied op voorhand worden uitgesloten. Verdere toetsing in de vorm van een verslechteringstoets of een passende beoordeling of het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

Figuur 3.2: Ligging Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen (rood = HRL-gebied, paars = VRL-gebied) ten opzichte van het plangebied (rode ster). Bron: Webviewer Regiegroep Natura 2000.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde EHS-gebied is het landgoed Diependaal langs de Vecht op ca. 900 meter afstand van het plangebied. Op ca. 1 km afstand van het plangebied ligt het EHS-gebied Oostelijke Vechtplassen. Gezien de relatief grote afstand van het plangebied tot het dichtstbijzijnde EHS-gebied, de beperkte effectafstand van de ingreep en de ligging van het plangebied in het stedelijk gebied van Maarssen, kan een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS op voorhand worden uitgesloten. Verdere toetsing in de vorm van een "Nee, tenzij-toets" is niet aan de orde.

Figuur 3.3: Ligging EHS (groen gearceerd) ten opzichte van het plangebied (rode ster). Bron: Webkaart PRV 2013 Utrecht.

3.4 Beschermde soorten

Er zijn geen waarnemingen van beschermde soorten bekend uit het plangebied. In de bredere omgeving komen volgens de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zwaardere beschermde soorten zoals boommarter, heikikker, ringslang, vleermuizen en verschillende soorten roofvogels en uilen voor.

4 Verkennd veldbezoek

4.1 Werkwijze

Op 30 juni 2014 heeft een verkennend veldbezoek in het plangebied plaatsgevonden. Op basis van expert judgement is aan de hand van biotoopeisen van beschermde soorten en habitatkenmerken in het plangebied beoordeeld welke beschermde soorten er in het plangebied kunnen voorkomen. Het veldonderzoek heeft een verkennend karakter en kan niet worden gezien als uitputtende soorteninventarisatie.

4.2 Flora

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten zoals beschermde muurvarens in het plangebied aangetroffen. Het plangebied betreft een grotendeels bebouwd terrein van het Leger des Heils in het stedelijk gebied van Maarssen en bevat ook geen geschikte biotoop voor zwaardere beschermde plantensoorten. Op basis van voorgaande kan worden geconcludeerd dat in het plangebied geen zwaardere beschermde soorten (tabel 2 en/of 3 Ffwet) voorkomen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet is niet aan de orde.

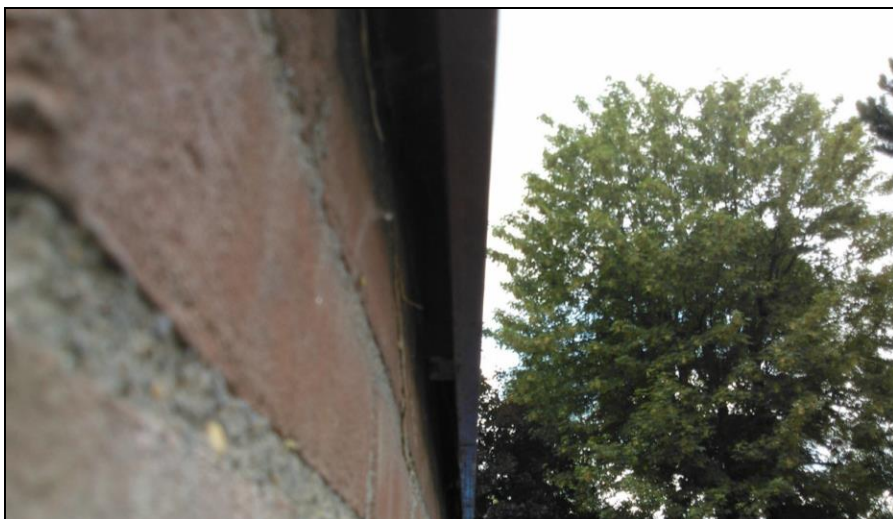
4.3 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn geen vogels in de te slopen bebouwing in het plangebied waargenomen. De te slopen bebouwing bevat ook geen geschikte nestmogelijkheden voor soorten als huismus en gierzwaluw. Wel kunnen algemeen voorkomende zangvogels in de directe omgeving van de bebouwing broeden in de tuinen/plantsoenen op het terrein. Jaarrond beschermde nesten van vogels zoals van roofvogels en roeken zijn niet aanwezig in de begroeiing op het terrein. Om verstoring van mogelijk in het plangebied broedende vogels te voorkomen, wordt aanbevolen om werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels uit te voeren of vooraf te (laten) controleren of er op dat moment vogels in het plangebied broeden. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van half maart tot begin augustus. Wanneer verstoring van broedende vogels wordt voorkomen, is nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet niet aan de orde.

4.4 Zoogdieren

4.4.1 Vleermuizen

Het te slopen restaurant bevat houten gevelbetimmering waarachter zich een kleine ruimte bevindt waar kleine vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis achter kunnen verblijven. Voor grotere soorten zoals laatvlieger zijn de ruimtes achter de gevelbetimmering te klein. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied kan dus niet op voorhand worden uitgesloten. Daarnaast kan het plangebied door vleermuizen worden gebruikt als foerageergebied. Aan de hand van aanvullend vleermuisonderzoek moet vastgesteld worden welke functie(s) het plangebied heeft voor vleermuizen.

Figuur 4.4.1: Voor vleermuizen toegankelijke ruimte achter houten gevelbetimmering van het restaurant.

4.4.2 Overige zoogdiersoorten

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen (sporen van) overige zoogdiersoorten in het plangebied waargenomen. Het groen binnen het plangebied is geschikt als leefgebied voor algemeen in stedelijk gebied voorkomende zoogdiersoorten zoals egel, huisspitsmuis en bosmuis. Dit betreft algemeen beschermde soorten (tabel 1 Ffwet), waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet geldt. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet is niet aan de orde. Wel is de zorgplicht uit artikel 2 Flora- en faunawet op deze soorten van toepassing.

Voor zwaarder beschermde soorten zoals das, boommarter, eekhoorn en waterspitsmuis ontbreekt geschikt leefgebied en zijn geen (potentiële) vaste rust- en verblijfplaatsen in het plangebied aanwezig. Het plangebied ligt in het stedelijk gebied van Maarssen en valt buiten het verspreidingsgebied van zwaarder beschermde zoogdiersoorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet is niet aan de orde.

4.5 Reptielen, amfibieën en vissen

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen reptielen, amfibieën en vissen in het plangebied aangetroffen. Het plangebied bevat ook geen geschikte biotoop voor zwaarder beschermde soorten reptielen, amfibieën en vissen vanwege het ontbreken van oppervlaktewater wat kan dienen als voortplantingswater en het ontbreken van geschikt landhabitat. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet is niet aan de orde.

4.6 Ongewervelden

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen beschermde soorten ongewervelden in het plangebied aangetroffen. Het plangebied bevat ook geen geschikte biotoop voor beschermde soorten libellen, dagvlinders of andere soorten ongewervelden. De aanwezigheid van beschermde soorten ongewervelden in het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet is niet aan de orde.

5 Conclusie

5.1 Natuurbeschermingswet

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de begrenzing van een Natura 2000-gebied of een Beschermd natuurmonument. Het dichtstbijzijnde natuurbeschermingswetgebied is het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen op ca. 1 km afstand van het plangebied. Andere Natura 2000-gebieden en/of Beschermde natuurmonumenten liggen op nog grotere afstand van het plangebied. Gezien de relatief grote afstand van het plangebied tot het dichtstbijzijnde natuurbeschermingswetgebied, de beperkte effectafstand van de ingreep en de ligging van het plangebied in het stedelijk gebied van Maarssen, kan een aantasting van een Natuurbeschermingswetgebied op voorhand worden uitgesloten. Verdere toetsing in de vorm van een verslechteringsstoets of een passende beoordeling of het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

5.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde EHS-gebied is het landgoed Diependaal langs de Vecht op ca. 900 meter afstand van het plangebied. Op ca. 1 km afstand van het plangebied ligt het EHS-gebied Oostelijke Vechtplassen. Gezien de relatief grote afstand van het plangebied tot het dichtstbijzijnde EHS-gebied, de beperkte effectafstand van de ingreep en de ligging van het plangebied in het stedelijk gebied van Maarssen, kan een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS op voorhand worden uitgesloten. Verdere toetsing in de vorm van een "Nee, tenzij-toets" is niet aan de orde.

5.3 Flora- en faunawet

In het plangebied is leefgebied voor enkele algemeen voorkomende soorten zoals egel, huisspitsmuis en bosmuis aanwezig. Dit zijn algemeen beschermde soorten (tabel 1 Ffwet) waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet geldt. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde. Wel is de zorgplicht uit artikel 2 Flora- en faunawet op deze soorten van toepassing.

Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van zwaarder beschermde diersoorten (behalve vleermuizen) of groeiplaatsen van zwaarder beschermde plantensoorten in het plangebied aanwezig. Het plangebied vormt momenteel ook geen geschikt leefgebied voor zwaarder beschermde plant- of diersoorten (behalve voor vleermuizen en broedvogels). Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Het te slopen restaurant bevat houten gevelbetimmering waarachter zich een kleine ruimte bevindt waar kleine vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis achter kunnen verblijven. Voor grotere soorten zoals laatvlieger zijn de ruimtes achter de gevelbetimmering te klein. Op het terrein kunnen vleermuizen foerageren rond de begroeiing. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied van vleermuizen in het plangebied kan dus niet op voorhand worden uitgesloten. Aan de hand van aanvullend vleermuisonderzoek moet vastgesteld worden welke functie(s) het plangebied heeft voor vleermuizen.

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats zoals roofvogels, uilen, huismus of gierzwaluw aangetroffen. Wel kunnen enkele algemeen voorkomende zangvogelsoorten in de begroeiing in en rondom het plangebied broeden. Nesten van deze vogelsoorten zijn alleen beschermd als ze in gebruik zijn tijdens het broedseizoen. Om verstoring van broedende vogels te voorkomen wordt aanbevolen om werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels uit te voeren.

of vooraf te (laten) controleren of er op dat moment vogels in het plangebied broeden.
Het broedseizoen van vogels loopt globaal van half maart tot begin augustus.

6 Aanbevelingen

Om zorgvuldig te werken (conform de zorgplicht van artikel 2 Flora- en faunawet), wordt de volgende aanbeveling gedaan:

- Tijdens de werkzaamheden wordt zoveel als redelijkerwijs mogelijk rekening gehouden met soorten (zowel beschermde als niet-beschermde soorten). Werkzaamheden worden zoveel mogelijk in één richting uitgevoerd waardoor aanwezige dieren kunnen vluchten in de richting waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Indien tijdens de werkzaamheden soorten worden aangetroffen, dan wordt deze de mogelijkheid geboden om te vluchten of indien ze wegkruipen worden ze verplaatst naar delen van het terrein waar geen werkzaamheden (meer) plaatsvinden.
- Om verstoring van broedende vogels te voorkomen wordt aanbevolen om werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels uit te voeren of vooraf te (laten) controleren of er op dat moment vogels in het plangebied broeden. Het broedseizoen van vogels loopt globaal van half maart tot begin augustus.
- Om de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen en foeraargeergebied van vleermuizen in het plangebied uit te sluiten, wordt geadviseerd aanvullend vleermuis-onderzoek uit te laten voeren.